

نقش مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی معلمان
ابتدایی شهر سقز
هاله سعیدزاده^{۱*} و سیف‌اله رحمانی^۲

Investigating the Role of Communication Skills and Cognitive Empowerment in the
predictability of Social Adjustment of Primary School Teachers in Saghez

Halale Saeidzade^{1*} and Seifolah Rahmani²

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۵

Abstract

The aim of this correlational study was to investigate the role of communication skills and cognitive empowerment in the predictability of social adjustment of primary school teachers in Saghez in the academic year of 2019-2020. The statistical population of this study consisted of all teachers in Saghez in the academic year of 2020-21 (N=850). From among the population, 288 teachers were selected as the sample based on availability sampling method. To collect data, Spritzer's Psychological Empowerment Questionnaire, Jarabak's Communication Skills and SAS Pickel and Wiseman's Social Adjustment Questionnaire were used. Descriptive statistics including mean, frequency percentage, standard deviation and inferential statistics including Pearson correlation and simple linear regression were used to analyze the data. The results showed that there is a positive and significant relationship between communication variables with social adjustment and cognitive empowerment with social adjustment. Communication skills and cognitive empowerment variables can also predict social adjustment.

Keywords: social adjustment, communication skills, cognitive empowerment, teachers

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی معلمان ابتدایی شهر سقز با روش همبستگی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش کلیه معلمان شهر سقز در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ بودند که تعداد آن‌ها برابر با ۸۵۰ نفر بوده و به شیوه نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۲۸۸ نفر بر اساس جدول مورگان به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌های توانمندسازی روان‌شناختی اسپریترز، مهارت‌های ارتباطی جرابک و سازگاری اجتماعی SAS پی‌کل و ویسمن استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج نشان داد که بین متغیرهای مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین متغیرهای مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی توان پیش‌بینی سازگاری اجتماعی را دارند.

واژه‌های کلیدی: سازگاری اجتماعی، مهارت‌های ارتباطی، توانمندسازی شناختی، معلمان

1. M. A., elementary education, Islamic Azad University of Saghez, Kurdistan, Iran

2. Assistant professor, educational psychology, Farhangian University, Sanandaj, Iran

*Corresponding Author, Email: halalehsaeidzade@gmail.com

۱. کارشناس ارشد، رشته آموزش و پرورش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سقز، کردستان، ایران

۲. استادیار، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، سنندج، ایران

* نویسنده مسئول:

مقدمه

سازگاری فرایندی دوسویه، در حال رشد و پویاست که شامل توازن بین خواسته‌های جامعه و افراد است. از یک طرف فرد به صورت مؤثر با اجتماع تماس برقرار می‌کند و از طرف دیگر اجتماع نیز ابزارهایی را تدارک می‌بیند که فرد از طریق آن‌ها توانایی‌های بالقوه خویش را واقعیت بخشد (فولادی، ۱۳۸۳). فرد زمانی از سازگاری بهره‌مند می‌شود که بتواند میان خود و محیط اجتماعی خود رابطه سالم برقرار کرده و انگیزه‌های خود را برآورده کند؛ در غیر این صورت او را ناسازگار قلمداد می‌کنند (اسلامی‌نسب، ۱۳۷۳). سازگارشدن با محیط و اطرافیان و همین‌طور با ویژگی‌های کیفی تحصیلی خود، منظور و غایت تمام فعالیت‌های ارگانیزم است، به طوری که تمام افراد در تمام دوران زندگی خود، در هر روز و هر ساعت سرگرم آن هستند که خود دگرگون شده و دگرگون نشده را با محیط دگرگون شده و دگرگون نشده سازگار کنند. در واقع زندگی کردن چیزی جز عمل سازگاری نیست. آدمی در طی زندگی اجتماعی مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارد که لازمه موفقیت در آن‌ها، توجه به برخورداری از توانایی سازگاری فرد با شرایط و موقعیت‌های تازه است (زکی، ۱۳۹۲). معلمی به عنوان شغلی که نقش بسیار مهمی در رشد و توسعه جامعه دارد نیز نیازمند افرادی است که توان سازگاری با محیط کاری خود و نیز تغییراتی که گریز ناپذیرند و روزبه‌روز بیشتر می‌شوند را دارند. فردی سازگار است که ادراک واقع‌بینانه و عینی از پیرامون خود داشته باشد، ضعف‌ها و توانایی‌های خود را بشناسد، خود را همان‌گونه که هست بپذیرد، در زمان حال زندگی کند، آرزوی آرامش دائمی نداشته باشد، برای تحقق خود واقعی تلاش کند و احساس مسئولیت نسبت به خود و دیگران داشته باشد (توزنده‌جانی، صدیقی، نجات و کمال‌پور، ۱۳۸۶: ۴۱). سازگاری طیف گسترده‌ای دارد و جنبه‌هایی چون خانواده، همسالان و اجتماع را در بر می‌گیرد که در رأس همه آن‌ها سازگاری اجتماعی قرار دارد (توزنده‌جانی و همکاران، ۱۳۸۶). سازگاری اجتماعی یکی از ابعاد سازگاری است که براساس آن نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کند، هماهنگ و متعادل شده و تا حد امکان از برخورد و اصطکاک مستقیم و شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری می‌شود (مظاهری، آقایی، گلپور، و شایگان‌نژاد، ۱۳۸۶). طبق دیدگاه یادگیری اجتماعی افراد سازگار باید دارای کارایی شخصی باشند. کارایی شخصی در نوجوانی برای کنار آمدن با درخواست و فشارها، از آگاهی جنسی گرفته تا انتخاب محل دانشگاه و شغل لازم است و در اوان بزرگسالی که مستلزم سازگاری‌های بیشتر چون ازدواج، پدر و مادر شدن و ارتقای شغلی است، کارایی شخصی زیاد برای عملکرد موفق در این تکلیف ضروری است. افرادی که کارایی شخصی کمی دارند، نمی‌توانند با این موقعیت‌های اجتماعی برخورد شایسته داشته باشند و احتمالاً از عهده سازگاری برنمی‌آیند.

1. Social environment

به تبع اهمیت مسئله سازگاری معلمان به‌عنوان رکن مهم آموزش و پرورش، با تغییرات و تحولاتی که در سطوح مختلف در جریان است، بررسی عواملی که می‌توانند با این سازگاری رابطه داشته یا بر آن تأثیر داشته باشند نیز از اهمیت برخوردار هستند. از آن جمله می‌توان به توانمندسازی شناختی و نیز مهارت‌های ارتباطی اشاره کرد.

توانمندسازی^۱ شناختی، به منزله رویکرد نوین انگیزش درونی شغل، به معنی آزاد کردن نیروهای درون کارکنان و فراهم کردن بسترها و به وجود آوردن فرصت شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و شایستگی‌های افراد است. توانمندسازی شناختی با تغییر در باورها و افکار و طرز تلقی کارکنان شروع می‌شود؛ بدین معنی که آن‌ها به این باور برسند که توانایی و شایستگی لازم را برای انجام دادن وظایف به طور موفقیت‌آمیز دارند، احساس کنند توانایی تأثیرگذاری و کنترل نتایج شغلی را دارند، احساس کنند اهداف شغلی معنادار و ارزشمند را دنبال می‌کنند، و باور داشته باشند که با آنها صادقانه و منصفانه رفتار می‌شود (بنسبردی و اسماعیل‌ثانی، ۱۳۹۷).

در زمینه توانمندسازی شناختی تا کنون پژوهش‌های بسیاری انجام شده است. برای مثال رحیمی دادکان و ناستی‌زایی (۱۳۹۵) به این نتیجه رسیدند که بین سازگاری شغلی با توانمندسازی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. خشوعی و بهرامی (۱۳۹۲)، نشان دادند که توانمندسازی روان‌شناختی، خستگی هیجانی و کفایت فردی و تعهد سازمانی، خستگی هیجانی را پیش‌بینی می‌کند. یافته‌های پژوهشی محمدی (۱۳۹۵) نشان داد، پنج عامل اصلی تأثیرگذار بر توانمندسازی به ترتیب گروه سوم (ساختار پویا، ارزیابی عملکرد، تشویق و انگیزه)، گروه چهارم (پذیرش تغییر، بازخورد، سیستم اطلاعات و پاداش)، گروه پنجم (تفکر انتقادی، حمایت و استقلال رأی)، گروه دوم (تمایل به توسعه، انعطاف‌پذیری، ارتباطات، آموزش) و گروه اول (متغیرهای اعتماد، هماهنگی، اعتماد، دورنمای مشترک، فرهنگ مشارکتی و سطوح اختیارات) بیشترین اثر را بر متغیر توانمندسازی کارکنان دارند. سیتی و ستال^۲ (۲۰۱۸) نشان دادند که بین توانمندسازی روان‌شناختی و تعهد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین اسکرمولی، اسکرمولی و مایر^۳ (۲۰۱۱) نشان دادند فرسودگی شغلی می‌تواند عواقب جدی بر فرد و مدرسه داشته باشد. از آنجاکه رابطه معناداری ابعاد توانمندسازی مورد تأیید قرار گرفته پیشنهاد شد این برنامه جهت پرورش آن‌ها اجرا شود و از آنجایی که رضایت شغلی به شدت به خستگی عاطفی مرتبط است می‌تواند به‌عنوان یک سیستم هشدار اولیه خدمت عمل کند.

در هر نظام آموزشی از میان عناصر آن، معلمان به‌عنوان خط مقدم و عامل تحقق‌بخشی از اهداف آن نظام تلقی می‌شوند. معلمان می‌توانند با وجود کمبود امکانات و فضای آموزشی، بستر لازم را برای یادگیری و رشد فراهم کنند و با به‌کارگیری شیوه‌ها و الگوهای مناسب تدریس، برخوردها و

1. empowerment

2. Siti & Setal

3. Schermuly, Schermuly & Meyer

روابط سازمانی با فراگیران موجب رشد فکری^۱، اجتماعی و عاطفی^۲، اخلاقی^۳ و خلاقیت^۴ آنان شوند (یگانه‌شمامی، ۱۳۹۳). توانمندسازی شناختی به‌عنوان بهبود دهنده مهارت‌های اجتماعی می‌تواند مرتبط با سایر مهارت‌های معلم باشد که از آن جمله می‌توان به مهارت‌های ارتباطی اشاره کرد. مهارت‌های ارتباطی پایه و اساس بسیاری از مهارت‌های دیگر را تشکیل می‌دهند، که می‌توانند به‌عنوان حساسیت به پیام‌های کلامی و غیرکلامی، گوش دادن مؤثر و کارآمد و واکنش تعریف شود (اوزکان^۵ و همکاران، ۲۰۱۴).

در زمینه رابطه مهارت‌های ارتباطی با سازگاری اجتماعی تاکنون پژوهش‌های بسیاری انجام شده است که نتایج ضد و نقیضی را نشان می‌دهند. به‌عنوان مثال عباسی رستمی و رشیدی (۱۳۹۹) نشان داد که مهارت‌های ارتباطی با سازگاری اجتماعی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار دارد. امیریان و خدایی (۱۳۹۷) به این نتیجه رسیدند که آموزش این مهارت‌ها سازگاری اجتماعی کلی دانشجویان افزایش داده است. احمدی‌بنی، امینی، مهربانی، شریف‌پور لاطانی، و قاسمی (۱۳۹۵) نشان دادند که آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر ساکن در خوابگاه را افزایش داد پس می‌توان جهت افزایش سازگاری اجتماعی دانشجویان خوابگاه از آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی استفاده کرد. مرادی‌زاده، نوری‌قاسم‌آبادی و حسنی (۱۳۹۵) نشان دادند که سازگاری اجتماعی تحت تأثیر محیط بوده و قابل آموزش است، از جمله ابزارهای مهم و کلیدی افزایش سازگاری اجتماعی آموزش مهارت‌های زندگی از جمله مهارت‌های ارتباطی است. براتی، کلانتری و پاکدامن (۱۳۹۳) به این نتیجه رسیدند آموزش مهارت‌های ارتباطی در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل باعث بهبود معنی‌دار در توانمندسازی و سازگاری اجتماعی نوجوانان دختر آهسته گام می‌شود.

با توجه به اهمیت آموزش و پرورش و نیز معلمی به‌عنوان رکن اصلی این نظام، این پژوهش سعی دارد تا به بررسی نقش مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی معلمان ابتدایی بپردازد.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه اجرا توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه معلمان ابتدایی شهر سقز در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند و طبق استعلام به‌عمل‌آمده از اداره آموزش و پرورش شهرستان سقز تعداد آنان ۸۵۰ نفر بود. برای

1. Mental
2. Emotional
3. Ethical
4. Creativeness
5. Ozkan

نمونه‌گیری از جامعه موردنظر از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد که طبق جدول مورگان حجم نمونه برای این پژوهش برابر با ۲۸۸ نفر در نظر گرفته شد. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های توانمندسازی روان‌شناختی اسپریتزر (۱۹۹۹) و مهارت‌های ارتباطی جرابک (۱۹۹۰) استفاده شد.

پرسشنامه توانمندسازی روان‌شناختی توسط اسپریتزر (۱۹۹۹) در ۴ خرده‌مقیاس احساس خودمختاری، احساس موثربودن، احساس معنی‌داری، احساس شایستگی با ۱۵ سؤال در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت طراحی گردیده است. روایی پرسشنامه در تحقیقات داخلی عباسپور و بدری (۱۳۹۳)، باروت‌کوب و شریف‌آبادی (۱۳۹۳) مورد تأیید بوده و پایایی آن‌ها به ترتیب برابر (۰/۷۶، ۰/۸۴ و ۰/۸۶) برآورد گردیده است.

پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی جرابک (۲۰۰۴) دارای ۳۴ ماده است که پاسخگویی به آن‌ها مستلزم استفاده از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت است. حسین‌چاری و فداکار داورانی (۱۳۸۴) در پژوهشی اعتبار این پرسشنامه را در نمونه‌ای متشکل از ۷۳۳ دانش‌آموز ایرانی با استفاده از روش آلفای کرونباخ و دونیمه کردن برای نمره کل آزمون در نمونه دانش‌آموزان به ترتیب برابر ۰/۷۱ و ۰/۶۹ گزارش کرده است. با به‌کارگیری روش آماری تحلیل عاملی، روایی سازه پرسشنامه نیز بررسی شد و ۵ عامل «مهارت‌های درک پیام‌های کلامی و غیرکلامی»، «مهارت نظم دهی به هیجان‌ها»، «مهارت گوش دادن»، «مهارت بینش نسبت به فرآیند ارتباط» و «قاطعیت در ارتباط» به‌دست آمد. پرسشنامه سازگاری اجتماعی (SAS) پی‌کل و ویسمن (۱۹۹۹) شامل ۲۳ سؤال است که پاسخگویی به سؤالات آن بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از طیف بی‌نهایت تا اصلاً را شامل می‌شود. پرسشنامه مزبور پس از ترجمه و ویرایش از نظر روایی محتوایی در اختیار متخصصان روانشناسی مربوطه قرار گرفت و روایی محتوایی و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ (۰/۷۳) تأیید شد.

برای تحلیل داده‌های گردآوری‌شده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار و...) و در بخش استنباطی از همبستگی و رگرسیون چند متغیره استفاده شد.

یافته‌ها

جدول (۱) میانگین و انحراف معیار متغیرهای مهارت‌های ارتباطی، توانمندسازی شناختی و سازگاری

اجتماعی			
متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری اجتماعی	۲۸۸	۴۴/۰۳	۱۷/۱۶۴
مهارت‌های ارتباطی	۲۸۸	۶۴/۱۱	۲۴/۲۲۴
توانمندسازی شناختی	۲۸۸	۲۸/۷۸	۱۱/۲۲۷

جدول (۱) آماره‌های توصیفی متغیرهای مهارت‌های ارتباطی، توانمندسازی شناختی و سازگاری اجتماعی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج ارائه شده در جدول (۱) سازگاری اجتماعی دارای میانگین $44/03$ و انحراف استاندارد $17/164$ ، مهارت‌های ارتباطی دارای میانگین $64/11$ و انحراف استاندارد $24/224$ و نیز توانمندسازی شناختی دارای میانگین $28/78$ و انحراف استاندارد $11/227$ است.

جدول (۲) همبستگی بین متغیرهای مهارت‌های ارتباطی، توانمندسازی شناختی و سازگاری اجتماعی

متغیرها	مهارت‌های ارتباطی	توانمندسازی شناختی	سازگاری اجتماعی
مهارت‌های ارتباطی	۱		
توانمندسازی شناختی	$0/59^*$	۱	
سازگاری اجتماعی	$0/82^*$	$0/79^*$	۱

جدول (۲) همبستگی بین متغیرهای مهارت‌های ارتباطی، توانمندسازی شناختی و سازگاری اجتماعی را نشان می‌دهد. بر اساس این جدول همبستگی بین مهارت‌های ارتباطی با سازگاری اجتماعی برابر با $0/82$ به دست آمد که در سطح $p < 0/05$ معنی دار شده است. همبستگی بین سازگاری اجتماعی با توانمندسازی شناختی برابر با $0/79$ به دست آمد که این همبستگی هم در سطح $p < 0/05$ معنی دار شده است. همبستگی بین مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی برابر با $0/59$ به دست آمد که در سطح $p < 0/05$ معنی دار شده است؛ بنابراین مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی همبستگی بالا و مثبتی را با سازگاری اجتماعی دارند.

برای بررسی پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی از رگرسیون یک متغیره به روش همزمان استفاده شد که نتایج آن در جدول‌های (۳) و (۴) ارائه شده است.

جدول (۳) خلاصه مدل پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
$0/88$	$0/78$	$0/77$

با توجه به جدول خلاصه مدل پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی مقدار r برابر با $0/88$ و مقدار r^2 برابر با $0/78$ به دست آمد؛ بنابراین سطح نسبتاً بالایی از سازگاری اجتماعی توسط متغیرهای مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی پیش‌بینی می‌شود.

جدول (۴) آزمون ANOVA برای بررسی معناداری مدل رگرسیون پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی

سطح معناداری	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	مدل
۰/۰۰۱	۵۰۸/۱۰۹	۴۴۳۸۹/۴۰۴	۱	۸۸۷۷۸/۸۰۹	رگرسیون
		۸۷/۳۶۲	۲۸۶	۲۴۸۹۸/۱۶۰	باقیمانده
			۲۸۷	۱۱۳۶۷۶/۹۶۹	کل

در جدول (۴) آزمون ANOVA برای بررسی معناداری مدل رگرسیون پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقدار f مشاهده شده برابر با $۵۰۸/۱۰۹$ به دست آمد که از لحاظ آماری معنادار است ($p < ۰/۰۱$) پس می‌توان نتیجه گرفت بر اساس متغیر مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی می‌توان سازگاری اجتماعی را پیش‌بینی کرد.

جدول (۵) ضرایب رگرسیون مدل پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی

سطح معناداری	t	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده β	خطای معیار	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده b	مدل
۰/۰۰۱	-۴/۰۴۱		۱/۷۲۷	۶/۹۷۸	عرض از مبدأ
۰/۰۰۱	۱۱/۴۷۳	۰/۳۸۲	۰/۰۴۹	-۰/۵۶۰	توانمندسازی شناختی
۰/۰۰۱	۱۸/۴۴۹	۰/۶۱۴	۰/۰۳۲	۰/۵۹۵	مهارت‌های ارتباطی

در جدول (۵) ضرایب رگرسیون مدل پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی ارائه شده است. طبق این جدول مقدار t مشاهده شده برای مهارت‌های ارتباطی برابر با $۱۸/۴۴۹$ و برای توانمندسازی شناختی برابر با $۱۱/۴۷۳$ به دست آمد که در سطح ($p < ۰/۰۱$) معنادار شده است. همچنین بر اساس مقدار β می‌توان نتیجه گرفت سطح بالایی از متغیر وابسته توسط مهارت‌های ارتباطی و سطح پایینی توسط توانمندسازی شناختی قابل پیش‌بینی است به طوری که با هر واحد تغییر در مهارت‌های ارتباطی $۰/۶۱۴$ تغییر در سازگاری اجتماعی و با هر واحد تغییر در توانمندسازی شناختی $۰/۳۸۲$ تغییر در متغیر سازگاری اجتماعی ایجاد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد مهارت‌های ارتباطی و توانمندسازی شناختی همبستگی بالا و مثبتی را با سازگاری اجتماعی دارند. در همین زمینه نیز یافته‌های پژوهش با یافته‌های عباسی رستمی و رشیدی (۱۳۹۹)، امیریان و خدایی (۱۳۹۷)، مرادی‌زاده، نوری‌قاسم‌آبادی و حسنی (۱۳۹۵)، زارعی، میرهاشمی و شریفی (۱۳۹۱)، سپهان^۱ (۲۰۰۶) هم‌راستا است. عباسی رستمی و رشیدی (۱۳۹۹)، امیریان و خدایی (۱۳۹۷) نشان دادند که بین مهارت‌های ارتباطی و سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

دیگر نتایج پژوهش نشان داد که سطح بالایی از متغیر وابسته یعنی سازگاری اجتماعی توسط مهارت‌های ارتباطی و سطح پایینی توسط توانمندسازی شناختی قابل‌پیش‌بینی است به طوری که با هر واحد تغییر در مهارت‌های ارتباطی ۰/۶۱۴ و با هر واحد تغییر در توانمندسازی شناختی ۰/۳۸۲ در متغیر سازگاری اجتماعی تغییر ایجاد می‌شود.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های مرادی‌زاده، نوری‌قاسم‌آبادی و حسنی (۱۳۹۵)، امیریان و خدایی (۱۳۹۷)، احمدی‌بنی و همکاران (۱۳۹۵)، براتی، کلانتری و پاکدامن (۱۳۹۳)، رحیمی‌دادکان و ناستی‌زایی (۱۳۹۵)، خشوعی و بهرامی (۱۳۹۲)، محمدی (۱۳۹۵)، سیتی و ستال (۲۰۱۸)، اسکرمولی، اسکرمولی و مایر (۲۰۱۱) همسو است.

توانمندسازی شناختی از طریق بهبود احساس خودمختاری، احساس مؤثربودن، احساس معنی‌داری و احساس شایستگی می‌تواند سبب بهبود سازگاری اجتماعی شود زیرا افراد توانمند منابع روانشناختی قابل‌توجهی را در کار خود سرمایه‌گذاری می‌کنند. در فضایی که به توانمندسازی کارکنان اهمیت می‌دهند کارکنان می‌توانند به راحتی اطلاعات مهم را با یکدیگر تسهیم کنند و همچنین با دادن استقلال و آزادی عمل به کارکنان و مشارکت آنان در تصمیم‌گیری عملکرد سازمان نیز بهبود می‌یابد. توانمندسازی می‌تواند باعث افزایش انگیزه کارکنان شود. بهبود توانایی کارکنان باعث افزایش خودکارآمدی آنها و به تبع افزایش خلاقیت و نوآوری می‌شود. هنگامی که فرد در انجام دادن وظایف احساس توانمندی و مهارت بیشتری کند به کارش علاقه بیشتری نشان می‌دهد و درگیری شغل بالاتری خواهد داشت. با توجه به اینکه کارکنان توانمند به خود و کاری که انجام می‌دهند باور دارند بیشتر درگیر کارشان می‌شوند. کارکنان توانمند در قبال توانمندسازی، که به طور شخصی از سازمان خود تجربه کرده‌اند، جهت‌گیری فعال به نقش کاری نشان می‌دهند و به احتمال بسیار زیاد فراتر از وظیفه خود عمل می‌کنند.

مهارت‌های ارتباطی از طریق بهبود درک پیام‌های کلامی و غیرکلامی، نظم‌دهی به هیجان‌ها و بهبود مهارت گوش دادن، و قاطعیت در ارتباط باعث بهبود سازگاری اجتماعی معلمان می‌شوند. کارکنان با مهارت‌های ارتباطی بالا قدرت برقراری حفظ روابط دوستانه، خوب و سازنده با دیگران

1. Ceyhan

دارند. ایجاد روابط سالم و شاداب میان افراد بسیار اساسی است و روابط مطلوب اجتماعی و چگونگی برقراری روابط درست و همزیستی مسالمت‌آمیز باعث سازگاری مناسب اجتماعی می‌شود. افراد با مهارت بالا به خوبی با دیگران تشریک مساعی نموده به روابط موثر اجتماعی می‌پردازند، آنها راحت و به یکدیگر اعتماد می‌کنند، اطلاعات و کارشان را به مشارکت می‌گذارند و با همکاران و اعضای گروه‌شان هماهنگ می‌شوند تا به اهداف نهایی خود برسند. آنها برای توانمندسازی یکدیگر تلاش می‌کنند. در موقعیت‌های تعارض از راهبردهای همکاری برد-برد استفاده می‌کنند. امروزه روان‌شناسان بر این باورند که موفقیت نهایی یک سازمان بزرگ به توانایی برقراری ارتباط و توانمندی کارکنان بستگی دارد. آنها معتقدند توانمندسازی کارکنان می‌تواند منجر به افزایش خلاقیت، صداقت و اعتماد، حس تکامل شخصی، تعهد سازمانی، رضایت شغلی، مشارکت شغلی، اخلاق و وجدان کاری، انگیزش، بهبود روابط و بهره‌وری بالا شود.

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش پیشنهاد می‌شود مسئولین آموزش و پرورش جهت بهبود سازگاری اجتماعی معلمان که تاثیر مستقیمی بر بهبود عملکرد و بهره‌وری دارد به آموزش مهارت‌های ارتباطی و به تبع آن توانمندسازی کارکنان بپردازند.

منابع

- احمدی بنی، زهرا؛ امینی، علیرضا؛ مهربانی، طیبه؛ شریف پور لاطانی، اسدالله؛ قاسمی، رضا (۱۳۹۵). تأثیر آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی با رویکرد مذهبی بر میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر. *روان پرستاری*. ۴(۶): ۱-۷.
- اسلامی نسب، علی. (۱۳۷۳). *روانشناسی سازگاری*. تهران: چاپ و نشر بنیاد.
- امیریان، فرشته و خدایی، مهدی. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباط موثر و جرات‌مندی بر سازگاری اجتماعی دانشجویان. *فصلنامه پژوهش‌های بالینی ایران*، ۱(۱)،
- باروت کوب، مهناز؛ و شریف‌آبادی، علی. (۱۳۹۳). مطالعه رابطه راهبردهای تغییر سازمانی و عملکرد شغلی معلمان. *پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی*، ۲(۵)، ۹۹-۱۲۲.
- براتی، فخرالسادات و کلانتری، معصومه و پاکدامن، مجید، (۱۳۹۳)، *اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی در توانمندسازی و سازگاری اجتماعی نوجوانان دختر آهسته گام*، نخستین همایش ملی توانمندسازی فردی اجتماعی افراد با نیازهای ویژه، قائنات، <https://civilica.com/doc/552416>
- بنسپردی، علی؛ اسماعیلی ثانی، محسن. (۱۳۹۷). مطالعه اثر رهبری تحول‌گرا بر بهره‌وری نیروی انسانی با توجه به نقش میانجی توانمندسازی روانشناختی کارکنان، *مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش*. ۴(۴)، ۳۱-۴۴.

- توزنده‌جانی، حسن، و صدیقی، کاظم، و نجات، حمید، و کمال پور، نسرین. (۱۳۸۶). اثر بخشی نسبی آموزش‌های شناختی رفتاری عزت نفس بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان. پژوهش در برنامه ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه ریزی درسی)، ۲۱(۱۶)، ۴۱-۵۶.
- حسین چاری، مسعود و فداکارداورانی، محمدمهدی. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر دانشگاه بر مهارت‌های ارتباطی بر اساس مقایسه دانش‌آموزان و دانشجویان. دانشور رفتار. ۱۲ (۱۵)، ۳۲-۲۱.
- خشوعی، مهدیه‌سادات و بهرامی، مریم. (۱۳۹۲). نقش توانمندسازی روان‌شناختی و تعهد سازمانی بر فرسودگی شغلی معلمان. *روان‌شناسی مدرسه*، ۳(۱)، ۳۷-۵۴.
- رحیمی‌دادکان، نعمت‌الله و ناستی‌زایی، ناصر. (۱۳۹۵). رابطه سازگاری شغلی با توانمندسازی روان‌شناختی و فرسودگی شغلی اعضای هیئت‌علمی. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*. ۸(۴).
- زارعی، حیدر علی؛ میرهاشمی، مالک؛ شریفی، حسن پاشا. (۱۳۹۱). ارتباط سبک‌های تفکر با سازگاری تحصیلی در دانشجویان پرستاری. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. ۱۲ (۳): ۱۶۰-۱۶۶.
- زکی، محمدعلی. (۱۳۹۲). سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی؛ بررسی، موردی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان. *دو فصلنامه تخصصی پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*. (۴) ۱۰، ۷-۱۳۰.
- عباسپور، عباس؛ و بدری، مرتضی. (۱۳۹۳). رابطه بین توانمندسازی روان‌شناختی و عوامل موثر بر بهره‌وری منابع انسانی. *مطالعات مدیریت بهبود و تحول*. ۲۴ (۷۹)، ۷۳-۱۰۰.
- عباسی‌رستمی، نجیبه و رشیدی، پریسا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی با سازگاری اجتماعی دانشجویان. *فصلنامه دانش انتظامی مرکزی*، ۱۳۹۹ (۲۹)، ۱۲۱-۱۴۰.
- فولادی، عزت‌الله. (۱۳۸۳). *مشاوره هم‌تایان: چشم‌اندازها، مفاهیم بهداشت روان و مهارت‌ها*. چاپ سوم. تهران: انتشارات طلوع دانش.
- محمدی، محمود. (۱۳۹۵). شناسایی عوامل مؤثر بر توانمندسازی کارکنان آموزش‌وپرورش شهر تهران بر اساس نظر کاراکوک. *دو ماهنامه نخبگان علوم و مهندسی*، ۱(۲)، ۱۹-۱.
- مرادی‌زاده، یزدان، نوری قاسم‌آبادی، حسنی. (۱۳۹۵). نقش باورهای فراشناخت و راهبردهای کنترل فکر در علائم اضطراب امتحان دانش آموزان. *روانشناسی شناختی*، ۴ (۴)، ۳۰-۲۱.
- مظاهری، مینا؛ آقایی، اصغر؛ گلپور، محسن و شایگان‌نژاد، وحید. (۱۳۸۶). تأثیر آموزش شیوه‌های رفتاری گروهی بر سازگاری اجتماعی کودکان و نوجوانان مصرع. *دانش و پژوهش در روانشناسی*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان (۳۳)، ۱۵-۳۶.
- یگانه شمایی، لیلا. (۱۳۹۳). *تأثیر آموزش گروهی مهارت‌های ارتباطی در سازش‌یافتگی و همدلی دانش‌آموزان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه گیلان.
- Ceyhan, A. A. (2006). An investigation of adjustment levels of Turkish university students with respect to perceived communication skill levels. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 34(4), 367-380.

- Ozkan, H., Dalli, M., Bingol, E., Metin, S. C., & Yarali, D. (2014). Examining the relationship between the communication skills and self-efficacy levels of physical education teacher candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 440-445.
- Schermuly, C. C., Schermuly, R. A., & Meyer, B. (2011). Effects of vice-principals' psychological empowerment on job satisfaction and burnout. *International Journal of educational management.*, 25 (3), 252-264.
- Siti, E. L. & Setal, R. M. (2018). A motivational approach to self: Integration in personality. In r. Dienstbier (ED.), Nebraska symposium on motivation. *Perspectives on Motivation*, 38, 237-288.